

Asia: VN/14911/2020

Ehdotus haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi - Vastaa ja vaikuta!

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/14911/2020

Suomen herpetologinen yhdistys ry:n hietasisiliskotyöryhmän lausunto koskien ehdotusta kansallisesti haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi

Työryhmä kehottaa, ettei ehdotuksessa esitettyihin hietasisiliskoa (*Lacerta agilis*) koskeviin torjuntatoimiin tule ryhtyä, ennen kuin lajin status Suomen lajistossa on arvioitu uudelleen. Uusien tietojen ja todisteiden myötä työryhmä suosittelee oikaisua ja uudelleenarviointia hietasisiliskon statuksen osalta.

Hietasisilisko löydettiin Paimiosta 2014, minkä jälkeen on löydetty lisää esiintymiä eri puolilta Varsinais-Suomea. Suomen esiintymien katsotaan olevan vierasperäisiä. Useat todisteet kuitenkin viittaavat siihen, että kyseessä ei olisi uusi laji Suomen luonnossa.

Turun yliopiston eläinmuseon kokoelmissa on vuonna 1953 päivätty hietasisiliskonäyte. Yksilön löytöpaikka oli löytöaikaan luonnontilainen, hiekkainen rinne, joka on sittemmin jäänyt laajennetun satama- alueen alle (Ari Karhilahti, konservattori, Turun yliopiston biodiversiteettiyksikkö, henk.koht. keskustelu). Historialliset kirjallisuustiedot osoittavat lajin historian ulottuvan vieläkin kauemmaksi. Bergstrand (1852) mainitsee hietasisiliskon kuuluvan Ahvenanmaan lajistoon. Sekä Rein (1853) että Lundsten (1864) mainitsevat Suomen suuriruhtinaskuntaa koskevissa teoksissaan suomalaisten käyttävän nimeä ”sisälisko” sekä *Lacerta vivipara*- että *Lacerta agilis* -lajista. Lindström (1850) mainitsee sekä *Lacerta vivipara* että *Lacerta agilis* -lajien kuuluvan Euran pitäjän lajistoon, ja toteaa jälkimmäisen olevan pitäjässä harvinainen.

Varsinais-Suomesta 2010-luvulla löydettyjen hietasisiliskopopulaatioiden levinneisyys, hajanaisuus, koko ja populaatorakenne viittaavat vahvasti siihen, että laji on elänyt Varsinais-Suomessa ainakin useita vuosikymmeniä. Myös maastokäyntien yhteydessä paikallisten asukkaiden kanssa käydyt epäviralliset keskustelut vahvistavat vanhoja esiintymiä. Esiintymiä on löydetty useita, näistä etäisimmät sijaitsevat noin 110 kilometrin päässä toisistaan. Hietasisilisko on paikkauskollinen, hyvin vaativa habitaatin suhteen ja hidas leviämään (Fog ym. 2001, Berglind ym. 2015). Siksi on äärimmäisen epätodennäköistä, että laji olisi vasta äskettäin levittäytynyt esiintymispaikoilleen Varsinais-Suomessa, samoin, että joku olisi pystynyt istuttamaan monipuolisia populaatioita näin laajasti.

Hietasisilisko on varsin piilotteleva ja vaikeasti havaittava laji, ja sen erottaminen sisiliskosta vaatii asiantuntemusta. Hyvä esimerkki tästä on lajin tilanne Ruotsissa, missä tunnetaan useita reliktejä populaatioita Taalainmaan korkeudelle asti. Vuonna 1959 Ruotsissa tunnettiin noin 100 esiintymispaikkaa (Gislén & Kauri 1959). Tällä hetkellä populaatioita tunnetaan 290. Ennestään tuntemattomia populaatioita löydetään silloin tällöin, minkä perusteella maan populaatioiden todellisen määrän arvioidaan olevan noin 360 (Berglind ym. 2015). Laji ei tiettävästi ole runsastumassa eikä levittäytymässä uusille alueille, vaan päinvastoin taantumassa. Kyse on relikteistä populaatioista, joiden olemassaolo ei ole aiemmin ollut tiedossa. Taalainmaalta laji tunnettiin pitkään vain yhden, vuodelta 1840 olevan museonäytteen perusteella. Seuraavan kerran laji havaittiin Taalainmaalla yli 130 vuotta myöhemmin, kun Morasta vanhan löytöpaikan läheltä löydettiin populaatio vuonna 1971 (Wallgren & Berglind 2004). Karjalan tasavallassa lajin tiedetään esiintyvän muutamain paikoin Laatokan ympäristössä. Pohjoisin löytöpaikka on Pitkärannassa (Orlov & Ananjeva 1995), noin 70 km:n päässä Suomen nykyisestä itäraajasta. Alue on melko tarkalleen samoilla leveysasteilla kuin Ruotsin pohjoisimmat tunnetut populaatiot. Virossa lajia tavataan paikoitellen koko maassa, aina Suomenlahden rannalle saakka (Markus ym. 2014). Nykyisen Suomen alueelta löytöjä ei tunneta varmuudella muualta kuin Varsinais-Suomen maakunnasta, mutta periaatteessa koko Etelä-Suomen voidaan katsoa kuuluvan lajin luontaisen levinneisyysalueen jatkumoon, ja reliktien populaatioiden löytymistä mistä tahansa Mora-Pitkäranta -linjan eteläpuolelta on pidettävää mahdollisena.

Muualta EU -alueella IV a-direktiivilajistoon kuuluvan Hietasisiliskon sisällyttäminen kansallisesti merkittävien haitallisten vieraslajien listaan on kyseenalaista usein eri perustein. Ihmisen vaikutuksesta lajin esiintymiseen Suomessa ei ole todisteita. Lisäksi historialliset kirjallisuustiedot kertovat lajin eläneen Lounais-Suomessa jo 1850-luvulla, joka osoittaa, että nykyiset esiintymät eivät ole lajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolella. Lajin nimeäminen haitalliseksi vieraslajiksi edellyttäisi varmistetun vierasperäisyyden lisäksi todisteita haitallisuudesta. Ehdotuksessa mainittu kryptosporidioosiriski on lähinnä spekulatiivinen, eikä perustu todelliseen näyttöön. Pyysimme Suomen johtavalta matelijoihin erikoistuneelta eläinlääketieteen lisensiaatti Johanna Rauliolta lausuntoa tähän väittämään, hän pitää esitettyä haittaa epätodennäköisenä sekä riittämättömänä:

”Suomessa ei ole koskaan tutkittu kryptosporidioosistatusta luonnonvaraisista matelijoista. Koska hietasisiliskot ovat eläneet alueilla, joilla niitä on havaittu jo pitkään, ei niiden mahdollisella kryptosporidioosistatuksella (jota ei myöskään tunneta) voida perustella hietasisiliskojen ”vaarallisuutta” vieraslajina, etenäkään, kun ei ole mitään syytä olettaa, että Suomen muiden matelijalajien kryptosporidioosistatus eroaisi ratkaisevasti muun maailman tilanteesta.”.

Samaisessa haittoja koskevassa hallintasuunnitelman kohdassa spekuloidaan ”uuden lajin levittäytymiseen liittyy kuitenkin aina saalistukseen, kilpailuun...” Hietasisilisko (*Lacerta agilis*), sisilisko (*Zootoca vivipara*) ja vaskitsa (*Anguis fragilis*) jakavat elinalueensa muuallakin EU-alueella keskenään ja myös monien muiden eri liskolajien kanssa onnistuneesti (Edgar and Bird. T-PVS/Inf (2006) 18).

Hietasisiliskotyöryhmä suosittelee esitettyjen tietojen ja todisteiden valossa, että ehdotuksessa esitettyihin hietasisiliskoa koskeviin torjuntatoimiin ei tulisi ryhtyä, ennen kuin lajin status Suomen lajistossa on arvioitu uudelleen.

Harkintaa suositellaan kohdistamaan myös hallintasuunnitelmalla listattujen pikkuvihersammakon (*Pelophylax lessonae*) ja muiden sammakkoeläinten suhteen, sillä näidenkin lajien alkuperät ovat osittain tutkimatta, sekä hallintasuunnitelman haittaperustelut ovat osittain spekulatiivisia ja vailla näyttöjä.

Kattavampien tutkimusten kohdistaminen, sekä torjuntatoimien lykkääminen edellä mainittujen lajien kohdalla, varmistaisivat ettei resursseja hukattaisi näiden vaillinaisesti tutkittujen lajien torjumiseen, vaan ne suunnattaisiin merkittävimpien haitallisten vieraslajien torjuntaan. Edellä mainitut lajit elävät herkillä habitaateilla, joissa torjuntatoimet ovat vaativia ja uhkaavat esimerkiksi viitasammakoiden (*Rana arvalis*) tai herkkien luontotyyppien kuten arvokkaiden lintukosteikkojen tai paahdealueiden lajistoja. Sammakoeläinten erottaminen toisistaan ei ole triviaalia. Työryhmä pelkää, että vieraslajeina luonnosta tulisi tapettua määritysvirheiden myötä myös luonnonvaraisia rauhoitettuja eläimiä, pahimmillaan direktiivilaji viitasammakkoa. Vieraslajistrategian tarkoitus on suojella alkuperäislajien säilyvyyttä, luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemien toimintaa, ei uhata niitä, tai alkuperäislajistoon todennäköisesti kuuluvaa lajia.

Hietasisiliskotyöryhmä

Suomen Herpetologinen yhdistys ry

www.herpetomania.fi - Y-tunnus: 1493095-4

Kirjallisuus:

- Berglind S., Gullberg A., Olsson M. 2015. Åtgärdsprogram för sandödla, 2014–2017 (*Lacerta agilis*) Naturvårdsverket, Rapport 6597
- Bergstrand C. E. 1852. Ålands däggdjur, foglar, amfibier och fiskar. D. Forssell, Westerås
- Edgar Paul and David R. Bird T-PVS/Inf (2006) 18 Action Plan for the Conservation of the Sand Lizard (*Lacerta agilis*) in Northwest Europe.
- European Environment Agency (EEA) website https://eunis.eea.europa.eu/species/713#legal_status page: Sand lizard *Lacerta agilis* Linnaeus, 1758
- Fog K., Schmedes A., Rosenørn de Lasson D. 2001. Nordens padder och krybdyr. Gads forlag, København
- Gislén, T. & Kauri, H. 1959. Zoogeography of the Swedish amphibians and reptiles, with notes on their growth and ecology. *Acta Vertebratica* 1(3): 191-397
- Inga Zeisset & Tom Hoogester A reassessment of the biogeographic range of northernclade pool frogs (*Pelophylax lessonae*) *Herpetological Journal* - Volume 28 (April 2018), 63-72
- Markus M., Pappel P., Tischler R., Rannap R. 2014. Kivisisaliku (*Lacerta agilis*) kaitse tegevuskava. MTÜ Põhjakonn.
- Lindström G. I. 1850. Beskrifning öfver Eura socken. Finska Litteratur-Sällskapets tryckeri, Helsingfors
- Lundsten J. R. 1864. Beskrifning öfver storfurstendömet Finland: statistisk handbok. Hernösand 1864, J. A. Johansson
- Orlov N. L. & Ananjeva N. B. 1995. Distribution of amphibians and reptiles and their relict populations in the Gulf of Finland and Lake Ladoga. *Memoranda Societatis pro Fauna & Flora Fennica* 71: 109-112

-Rein G. 1853. Statistisk teckning af storfurstendömet Finland. Förra delen. Wasenius & komp. Helsingfors

-Wallgren M., Berglind S. 2004. Inventering av sandödla *Lacerta agilis* i Dalarnas län, med synpunkter på hot och skötsel. Länsstyrelsen i Dalarnas län

Selin Niko
Suomen herpetologinen yhdistys ry. - Suomen herpetologinen yhdistys ry:n
Hietasisiliskotyöryhmä